

## U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **R.**, so sídlom v T., IČO: X., zastúpenou advokátskou kanceláriou M., so sídlom v B., IČO: X., proti žalovanému **S.**, so sídlom v B., IČO: X. **o vydanie nehnuteľností**, vedenej na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 27 C/47/2007, o dovolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave z 19. decembra 2013 sp. zn. 9 Co/13/2013, takto

### r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **zrušuje** uznesenie Krajského súdu v Trnave z 19. decembra 2013 sp. zn. 9 Co/13/2013 a vec vracia Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie.

### O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Trnava rozsudkom z 25. októbra 2012 č.k. 27 C/47/2007-1235 žalobu o vydanie nehnuteľností (v zmysle zákona č. 161/2005 Z.z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam) v celom rozsahu zamietol z dôvodu nedostatku vecnej pasívnej legitímácie, lebo nehnuteľnosti neboli vo vlastníctve štátu a žalovaný ich ani nespravoval. Úspešnému žalovanému priznal v zmysle § 142 ods. 1 O.s.p. náhradu trov konania 579,19 €, vrátane náhrady za jednotlivé úkony právnej služby v zmysle § 11 ods. 1 písm. a/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhlášky č. 655/2004 Z.z.“) vychádzajúc zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vo výške jednej trinástiny výpočtového základu, keď podľa jeho názoru bolo možné hodnotu vydávaných nehnuteľností zistiť len s nepomernými ťažkosťami.

Na odvolanie žalovaného (proti výroku o náhrade trov konania) Krajský súd v Trnave uznesením z 19. decembra 2013 sp. zn. 9 Co/13/2013 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutom výroku zmenil tak, že žalovanému voči žalobkyni priznal náhradu trov

prvostupňového konania vo výške 22 305,39 € (§ 220 O.s.p.). Náhradu trov odvolacieho konania žalovanému nepriznal (§142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 2 O.s.p.). Odvolací súd na rozdiel od súdu prvého stupňa, zaujal právny názor, že v prípade žaloby o vydanie nehnuteľností (bližšie špecifikovaných v žalobe) je možné predmet sporu vyjadriť v peniazoch a preto pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny advokáta za poskytnuté právne služby treba vychádzať z § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. Hodnotu pozemkov v celkovej výmere 1 558 269 m<sup>2</sup> stanovil na sumu 46 716 904,62 Sk na základe prílohy č. 1 k zákonu č. 582/2004 Z.z. (v k.ú. Zeleneč bola hodnota ornej pôdy 29,98 Sk za 1 m<sup>2</sup>). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby podľa § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. je 3 526,85 €; trovy právneho zastúpenia za priznané úkony právnej služby advokátom predstavovali 22 042,81 €; celkové trovy konania sú 22 305,39€. Odvolací súd nezistil také skutočnosti, ktoré by vzhľadom na okolnosti prejednávaneho prípadu (išlo o reštitučný nárok) odôvodňovali aplikáciu § 150 O.s.p., za relevantnú nepovažoval námietku žalobkyne o neúčelnosti vynaložených trov právneho zastúpenia zdôvodnenú tým, že žalovaný využil právne služby advokátom napriek tomu, že má zamestnancov s vysokoškolským právnickým vzdelaním.

Uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu napadla žalobkyňa dovolaním v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., z dôvodov podľa § 241 ods. 2 písm. a/, b/a c/ O.s.p. navrhla zrušiť napadnuté uznesenie a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Postup odvolacieho súdu pri rozhodovaní o náhrade trov prvostupňového konania vyhodnotila, ako príliš formalistický, reštriktívny, v rozpore s reštitučným zákonom a Občianskym súdnym konaním, porušujúci jej základné práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (tiež práva na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia v zmysle § 157 O.s.p., keď sa súd nevysporiadal s jej námietkami, svoje závery nedostatočne zdôvodnil, čo zakladá i arbitrárnosť jeho rozhodovania), porušil princíp rovnosti v zmysle § 47 ods. 3 ústavy (zvýhodnením žalovaného tým, že sa nezaoberal argumentmi, ktorými žalobkyňa spochybnila jeho nárok na náhradu trov konania), porušil princíp právnej istoty (v zachovaní práv, v postupe zodpovedajúcom ústave, zákonu a jeho predvídateľnosti). Samotná skutočnosť, že súd prvého stupňa zamietol žalobu nemôže viesť k záveru o dôvodnosti nároku na náhradu trov konania, súd by mal, aj s ohľadom na účel náhrady trov konania, zohľadniť postoj a konanie žalovaného v tomto konaní, povahu konania a dôvody, ktoré viedli žalobkyňu k podaniu žaloby. K okolnosti, že v čase rozhodovania súdu žalovaný nespravoval nehnuteľnosti uviedla, že v čase podania žaloby vychádzala z jej dostupných zdrojov –

z pozemkovoknižných vložiek a údajov v nich zapísaných. Mala za to, že jej právnenému predchodcovi bolo odňaté vlastnícke právo k dotknutým nehnuteľnostiam (poštátneím) za predchádzajúceho režimu. K okolnosti, že nehnuteľnosti boli pridelené fyzickým osobám uviedla, že v archívoch mali byť rozhodnutia o zrušení niektorých prídellov, navrhla aby ich súd vyžiadal, tomuto návrhu však nebolo vyhovené. Odvolací súd nezohľadnil pri rozhodovaní charakter reštitučného konania a prisúdením vysokej náhrady trov konania jej spôsobuje ďalšiu škodu. Nesúhlasila so záverom o účelnosti trov právneho zastúpenia žalovaného (viď II. ÚS 78/2003), tento považuje za nesúladný s § 3 Občianskeho zákonníka. Namietala tiež správnosť súdom priznanej výšky odmeny advokáta za jeden úkony právnej služby (§ 10 ods. 2 vyhlášky), spochybnila pritom podklady pre jej vyčíslenie, najmä výmeru nehnuteľností a cenu. Za nesprávnu označila aj aplikáciu § 150 O.s.p. súdom. Svoje argumenty v dovolaní opiera o viaceré rozhodnutia všeobecných súdov i ústavného súdu.

Žalovaný navrhol dovolanie žalobkyne ako neprípustné odmietnuť, lebo rozhodnutie odvolacieho súdu považoval za vecne správne. Nesúhlasil s argumentáciou dovolateľky spochybňujúcou účelnosť vynaložených trov právneho zastúpenia advokátom s odvolaním sa rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (sp.zn. 2 MCdo 16/2012, sp.zn. 7Cdo 93/2012) a Ústavného súdu Českej republiky (sp.zn. II. ÚS 2257/08, sp.zn. II. ÚS 986/09).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorá je zastúpená v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti takému rozhodnutiu odvolacieho súdu, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný.

**1.** Dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Ide o mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno napadnúť (len) právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, avšak nie v každom prípade, ale iba ak ho právna úprava pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nie je „klasickou“ treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať rozhodnutie z akýchkoľvek hľadísk.

Podľa § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú uvedené v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. V zmysle § 239 ods. 3 O.s.p. ale ustanovenia § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. neplatia (o. i.) vtedy, ak ide o uznesenie o trovách konania. Dovolateľka napadla dovolaním uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa o trovách (prvostupňového) konania. Takéto uznesenie (i keď ide o uznesenie v zmysle § 239 ods. písm. a/ O.s.p. zmeňujúce) je v §239 ods. 3 O.s.p. zaradené medzi uznesenia, v prípade ktorých je prípustnosť dovolania výslovne vylúčená (obdobne Najvyšší súd Slovenskej republiky sp.zn.: 1 Cdo 125/2012, 2 Cdo 466/2013, 3Cdo 120/2013, 4Cdo 467/2013, 5Cdo 9/2014, 6 Cdo 382/2013, 7Cdo 78/2012 a iné).

**2.** So zreteľom na obsah dovolania a tiež ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. dovolací súd (*ex officio*) skúmal, či v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Žalobkyňa procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdila a existencia týchto väd nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

**2.1** Dovolateľka namietala, že jej bola odňatá možnosť pred súdom konať v zmysle §237 písm. f/ O.s.p. Dôvodom, ktorý zakladá prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia, je taký nesprávny, procesné ustanovenia porušujúci postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odníme možnosť pred ním konať a v konaní uplatňovať (realizovať) procesné práva priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Pokiaľ žalobkyňa namieta nedostatky týkajúce sa odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu o trovách konania, treba uviesť, že právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné

odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky totiž vyplýva, že tak základné právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru v sebe zahŕňajú aj právo na rovnosť zbraní, kontradiktórnosť konania a odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/06); právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu.

Význam tohto implicitného práva – práva na odôvodnenie súdneho rozhodnutia – je korelátom práva účastníka konania prednášať návrhy, argumenty a námietky, aby na tieto dostal primeranú odpoveď; je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že súdne rozhodnutie je kontrolované verejnosťou; je predpokladom toho, aby účastník konania mohol účinne uplatňovať opravné prostriedky, ktoré mu podľa práva patria. Uplatnenie tohto práva formované judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva nemožno chápať tak, že by vyžadoval podrobnú odpoveď na každý argument (Van den Hurk proti Holandsku, rozsudok z 19. apríla 1994, č. 16034/90, § 61). Rozsah tejto povinnosti sa líši od povahy rozhodnutia a nemožno ho posúdiť inak ako na základe konkrétnych okolností daného prípadu. Je pritom vhodné prihliadať, či argument, na ktorý súd v odôvodnení rozhodnutia neodpovedal, je relevantný pre daný prípad, a či mohol mať vplyv na výsledok konania (viď napr. Luka proti Rumunsku, rozsudok z 21. júla 2009, č. 34197/02, § 56).

V okolnostiach tohto prípadu nemožno pominúť, že ide o zmeňujúce rozhodnutie (o odlišné usporiadanie vzťahov medzi účastníkmi oproti prvostupňovému rozhodnutiu) vydané odvolacím súdom (rozhodujúcim s konečnou platnosťou, t.j. bez zákonnej možnosti preskúmania správnosti takéhoto rozhodnutia v riadnom opravnom konaní).

Rozhodnutím všeobecného súdu o trovách konania možno zasiahnuť do základných práv a slobôd, predovšetkým možno porušiť právo na súdnu ochranu (napr. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04). Súd preto musí vykladať a používať ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Rozhodovanie o náhrade trov sporového konania v sebe subsumuje viaceré zákonne princípy. Odvolací súd na vec aplikoval správnu právnu normu (§ 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 150 O.s.p.), vychádzal z princípu zodpovednosti za výsledok konania (princíp úspešnosti), podľa názoru dovolacieho súdu ale rozhodnutie dostatočne neodôvodnil z pohľadu princípu účelnosti vynaložených trov

konania – ako princípu s prednostným významom v tom zmysle, že pokiaľ súd nedospeje k záveru o jeho naplnení, nemôže v rozhodnutí priznať náhradu trov konania, lebo nahradiť možno len tie trovy, ktoré boli účelne vynaložené na uplatnenie alebo bránenie práv. Hľadisko účelnosti treba posudzovať voči každému nákladu, ktorý účastník konania uplatňuje a to v kontexte s výsledkami konania a špecifickými okolnosťami prejednávanej veci. V danom prípade z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu je zrejmé, že takto odvolací súd nepostupoval a preto, pokiaľ ide o účelnosť trov konania v prípade jednotlivých úkonov právnej pomoci uplatňovaných žalovaným, nie sú jeho závery dostatočne odôvodnené (a preskúmateľné). Záver súdu o účelnosti alebo neúčelnosti vynaložených trov sa môže týkať len jednotlivých úkonov právnej služby poskytnutej advokátom pri uplatňovaní alebo bránení práva účastníkom konania, nie však účelnosti samotného zastúpenia účastníka advokátom (porovnaj Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. júna 2013 sp. zn. 2 MCdo 16/2012). Dôvodom je ústavná garancia (čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky) zabezpečujúca každému právo na právnu pomoc, čo zahŕňa právo účastníka konania dať sa zastúpiť, ako aj možnosť rozhodnúť sa, že svoje práva bude účastník hájiť sám; rozhodnutie o možnosti i spôsobe využitia právnej pomoci je ponechaný na autonómnej vôli účastníka, orgány uvedené v čl. 47 ods. 3 ústavy nemôžu účastníkovi brániť, aby v konaní pred nimi využíval právnu pomoc.

Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia k otázke účelnosti trov právneho zastúpenia uviedol: „ Akceptácia tvrdenia o neúčelnosti trov konania (právneho zastúpenia) v prípadoch, keď právnická osoba, ktorá udelila plnú moc na zastupovanie v konaní advokátovi, zamestnáva osoby s právnickým vzdelaním, by v konečnom dôsledku znamenala, že účastník konania, ktorý zamestnáva osoby s právnickým vzdelaním alebo sám má právnické vzdelanie, musí znášať aj trovy právneho zastúpenia sám. Takýto výklad je však v rozpore s ustanovením § 25 ods. 1 OSP, ale aj v rozpore s ústavným princípom rovnosti účastníkov občianskeho súdneho konania (Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7 Cdo 93/2012 zo dňa 19.7.2012).“

Z vyššie uvedeného vyplýva, že odvolací súd posudzoval (len) opodstatnenosť zastúpenia žalovaného v konaní, na základe čoho prijal všeobecný záver o účelnosti trov právneho zastúpenia ako takých. Hľadisko účelnosti neposudzoval voči každému uplatnenému úkonu právnej služby (vynaloženému nákladu na právnu službu) v kontexte s výsledkami konania a špecifickými okolnosťami prejednávanej veci. Odvolací súd pritom

nepresne a čiastočne i skreslene interpretoval rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 19. júla 2012 sp. zn. 7 Cdo 93/2012, ktoré odkazuje na Občiansky súdny poriadok I. diel Komentár JUDr. Jaroslav Krajčo a kolektív str. 556. Z citovaného prameňa vyplývajú doktrínálne úvahy venujúce sa otázke účelnosti trov konania, v nich sa mimo iného zdôrazňuje, že účelnosť vynaložených trov bude vždy závisieť od konkrétnych okolností danej veci. Ďalej sa uvádza, že nemožno zovšeobecniť právne závery niektorých súdov, podľa ktorých nie je možné považovať za účelné vynaložené trovy konania vzniknuté odmenou advokáta v prípade, ak právnická osoba, ktorá udelila plnú moc na zastupovanie v konaní advokátovi, zamestnáva osoby s právnickým vzdelaním prípadne má aj vlastný právny útvar.

Účelnosť vynaložených trov konania sa môže týkať vždy len jednotlivých úkonov právnej služby, nie však právnej pomoci ako takej. Hľadisko účelnosti pri jednotlivom úkone právnej služby súd posudzuje predovšetkým v kontexte s výsledkami konania (vrátane toho, čo konaniu predchádzalo a aký bolo jeho priebeh) a špecifických okolností prejednávanej veci (berúc na zreteľ povahou sporu, charakter predmetu konania, postavenie účastníkov a pod.), svoje závery v tomto smere je povinný aj náležite odôvodniť. Odvolací súd takto dôsledne pri odôvodňovaní rozhodnutia nepostupoval, čím podľa názoru dovolacieho súdu došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a k vade konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

**2.3** Z obsahu dovolania žalobkyne možno vyvodiť tiež nespokojnosť s právnym posúdením veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Tomuto vyčítala, že na vec neaplikoval správne právne normy (§ 11 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z.) alebo že aplikované právne normy nesprávne vyložil (§ 142 O.s.p., § 150 ods. 1 O.s.p.), pokiaľ nezohľadnil okolnosti prejednávanej veci (najmä to, že ide o reštitučný nárok; neprihliadal na dôvody i okolnosti, ktoré ju viedli k podaniu žaloby; nezohľadnil správanie žalovanej), nesprávne stanovil výmeru i hodnotu nehnuteľností, neriadil sa doterajšou na vec dopadajúcou judikatúrou všeobecných súdov a ústavného súdu. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Súd ale právnym posúdením veci neodníma účastníkovi konania možnosť uplatnenia jeho procesných práv v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (viď uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

sp. zn. 2 Cdo 112/2001 uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 43/2003 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 50/2002 uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 1/2003). Právne posúdenie vecí súdmi nižších stupňov je Najvyšším súdom Slovenskej republiky považované za relevantný dovolací dôvod, ktorým možno odôvodniť procesne prípustné dovolanie (viď §241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), o taký prípad ale v danej veci nešlo, zároveň je ale zhodne zastávaný názor, že nesprávne právne posúdenie vecí súdmi nižších stupňov (v danom prípade prípadná nesprávna aplikácia § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 150 ods. 1 O.s.p., § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z.z.) nezakladá procesnú vadu konania v zmysle § 237 O.s.p. (viď R 54/2012 a tiež niektoré ďalšie rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, napríklad vo veciach sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, sp. zn. 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 49/2012, 7 Cdo 212/2013).

**3.** Vzhľadom na výskyt procesnej vady konania uvedenej v § 237 písm. f/ O.s.p. (viď bod 2.2 tohto rozhodnutia) dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.). Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

**V Bratislave 26. marca 2015**

**JUDr. Marián S l u k, v.r.**  
**predseda senátu**

Za správnosť vyhotovenia:

Zuzana Pudmarčíková